

Verslag bewoners bijeenkomst 'Welstand & verduurzaming'

28 november 2017

Inleiding

De gemeente is bezig met actualiseren van de Welstandsnota (2013). Een belangrijk thema's in het nieuwe welstandsbeleid is de invloed van verduurzaming van gebouwen op het staatbeeld. Duurzaamheid en energietransitie kunnen van grote invloed zijn op het uiterlijk van bouwwerken en daarmee ook van invloed op ruimtelijke kwaliteit. Met name in de beschermde stads- en dorpsgezichten lijken deze belangen soms strijdig.

In het kader van de actualisatie van de Welstandsnota is door de gemeente Waterland op 28 november 2017 een bijeenkomst georganiseerd voor inwoners van de gemeente Waterland. Aanwezig waren vertegenwoordigers van Vereniging Oud Monnickendam, Vereniging Oud Broek in Waterland, Zon op Waterland, Zon op Marken, Stadsraad Monnickendam, Polderaad Katwoude en enkele geïnteresseerde bewoners van Waterland.

Centrale vraag van deze bijeenkomst was: "Hoe gaan we om met het verduurzamen van gebouwen in relatie tot het uiterlijk van onze gebouwde omgeving en erfgoed?"

Stellingen

Na een korte presentatie over welstandsadvisering en verduurzamen van gebouwen zijn in kleinere groepen twee stellingen besproken.

1. Als duurzaamheid als belangrijke maatschappelijke opgave wordt gezien dan mogen duurzaamheidsingrepen als zonnepanelen altijd zichtbaar zijn, ook in de historische kernen, als ze maar omkeerbaar worden aangebracht.
2. Als de gemeente bereid is een constructieve dialoog met ontwerpers en deskundigen te organiseren of te faciliteren dan mag van burgers als inspanning gevraagd worden om duurzaamheidsoplossingen niet alleen technisch te benaderen maar ook te investeren in vormgeving.

Concluderend

Uit de discussie blijkt dat er sprake is van enige spanning tussen enerzijds ruimte voor duurzaamheid en anderzijds de historische en ook landschappelijke beeldwaarde. Er wordt waarde gehecht aan de historische karakteristieken van monumenten en beschermde gezichten en - in mindere mate - ook aan de uitstraling van het landelijk gebied. Bij voorkeur geen ingrepen die de historische waarden aantast. Men is er echter ook van bewust dat aandacht voor duurzaamheid een belangrijke ontwikkeling is waarvoor meer ruimte moet zijn, ook in de beschermde gebieden. De meningen variëren van "niet in de beschermde stads- en dorpsgezichten", "liever niet zichtbaar" tot "als het netjes gebeurt moet het overal kunnen".

De nuancering lijkt vooral te zitten in zorgvuldigheid m.b.t. inpassing, vormgeving en type ingreep (bijv. geen rand rond zonnepaneel) en maatwerk. En dan vooral voor monumenten en in de beschermde gezichten binnen de historische kernen. Ook omdat elke kern een eigen karakter en stedenbouwkundige structuur hebben. Er wordt verschil aangegeven tussen de doorgaande routes en bepaalde ruimten, maar ook verschil tussen kernen onderling. Maatwerk die misschien niet in regels gevat kan worden, maar vooral vooraf bespreekbaar moet zijn op basis van de specifieke situatie.

Er wordt veel belang gehecht aan het informeren, stimuleren en aanbieden van alternatieven zoals collectieve of beter passende oplossingen. Alternatieven zijn onvoldoende bekend, en komen vaak te laat als mensen in hun plannen en afwegingen al vergeworpen zijn. "Een goed gesprek vooraf is belangrijker dan regeltjes achteraf."

Met betrekking tot omkeerbaarheid (zonnepanelen die eenvoudig weer verwijderd kunnen worden zonder schade aan het gebouw) is sprake van verdeeldheid. In algemene zin wordt dit niet gezien als *de* oplossing omdat de ingrepen t.b.v. duurzaamheid niet als tijdelijk worden gezien (mede vanwege kosten en terugverdientijd). Wel wordt omkeerbaarheid als belangrijk gezien als het gaat om het in oude staat *kunnen* herstellen van bijvoorbeeld monumenten als dat op termijn wenselijk of vanwege nieuwe oplossingen mogelijk is.

Praktische vertaling naar Nota uiterlijk bouwwerken

- Uitnodigend, informierend en stimulerend. Gemeente aanspreekbaar bij uitleg van regelgeving.
- Zo helder en beknopt mogelijk met goede voorbeelden (foto's).
- Samen op zoek naar passende oplossing. Duidelijk aangeven dat er ook meer mogelijk is dan wat de criteria aangeven. Bijvoorbeeld: *Wanneer het in ieder geval mag is geregeld in deze nota, maar de gemeente staat altijd open voor nieuwe initiatieven. Vraag de gemeente over de mogelijkheden.*
- Duurzaamheid als vanzelfsprekendheid en ontwerpopgave bij nieuwbouw.
- Collectieve oplossingen zijn prima alternatieven, als gekozen wordt voor een individuele oplossing dan is zorgvuldigheid (inpassing en vormgeving) basisvoorwaarde.
- Aandacht voor vormgeving en inpassing. Bijv. geordend/gerangschikt (in geval van panelen), minimale afstand vanaf de dakrand, het behouden van eenheid, maar ook de vormgeving (geen zilverkleurige rand en zwarte achtergrond).
- Bij monumenten en beschermde gezichten: ja, mits
 - Bij monumenten als er geen alternatief is, de ingreep niet zichtbaar is vanaf de openbare weg en geen onherstelbare schade wordt aangebracht aan het monument.
 - In historische kernen (dus niet in de nieuwere gedeelten van beschermde gezichten) minimale afstand van 2 meter achter voorgevel of zijgevel grenzend aan openbare weg en niet storend zichtbaar vanaf de openbare weg en geen onherstelbare schade wordt aangebracht.
- Uitzonderingen zijn altijd mogelijk, maar vragen maatwerk en kunnen met betrokkenheid van deskundigen en in overleg met gemeente en met advies van Welstand- en Monumentencommissie besproken worden. Bijvoorbeeld: *“Als u wilt afwijken neem dan contact op met de gemeente om op zoek te gaan naar passende oplossing.”*

Praktische vertaling naar proces welstandsadvisering

- Naast opstellen nota aandacht geven aan en informeren over duurzaamheid.
- ‘Open deur’ voor mensen met vragen, ook welstandshalve. Bijvoorbeeld openbaar spreekuur (kan ook specifiek voor uitsluitend ingrepen t.b.v. verduurzaming).